

DE FÖRSTA FEM ÅREN SOM BIOSFÄROMRÅDE 2011-2016

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Man and
the Biosphere
Programme

MAN AND THE BIOSPHERE PROGRAMME

*By decision of the
International Co-ordinating Council
of the Programme on Man and the Biosphere,*

*Nedre Dalälven River Landscape
Sweden*

*has been designated for inclusion
in the World Network of Biosphere Reserves.*

*The world's major ecosystem types and landscapes
are represented in this Network, which is devoted to conserving
biological diversity, promoting research and monitoring,
as well as seeking to provide models of sustainable
development in the service of humankind.*

*Participation in the World Network facilitates cooperation
and exchanges at the regional and international levels.*

DATE OF INSCRIPTION

25 June 2011

Irina Bano

DIRECTOR-GENERAL
OF UNESCO

INNEHÅLL

Bakgrund

Nedre Dalälvsamarbetet NeDa

Biosfärområdet

Bildandet

Invigning

Organisation

Styrelsen

Medlemmar

Biosfärambassadörer

Utvecklingsråd

Verksamhet

Hållbar turism

Turismnätverk

Fisketurism

Naturturism

Öppet landskap

Hävd av älvängar

LIFE projekt

Fiskevård

Fiskevårdsprojekt

Marknadsföring och evenemang

Mässor

Biosfärområdet dag

Hemsida och sociala medier

Nätverk, seminarier och konferenser

Studiebesök och visningsresor

Forskning och utbildning

Biosfärum/Gröna Kunskapshuset

Myggbekämpning

Medverkan i externa organ

Leaderområdet

NEDRE DALÄLVSSAMARBETET NEDA

Nedre Dalälvens Intresseförening bildades den 12 juni 1986. Kansli inrättades i Gysinge. Det geografiska verksamhetsområdet sträcker sig från Säter till havet vid Älvkarleby. Sett från älvperspektiv är området ca 17 mil långt.

Koncernen omfattar förutom Nedre Dalälvens Intresseförening även det helägda dotterbolaget Nedre Dalälvens utvecklingsaktiebolag (NEDAB). Med ett gemensamt arbetsnamn benämns föreningen och bolaget Nedre Dalälvsamarbetet, förkortat NeDa. Nära kopplat till NeDa är den egna juridiska personen Leader Nedre Dalälven, ideell förening. NeDa:s VD är även verksamhetsledare i Leader. NeDa och Leader delar även på andra kansli- och kontorsresurser.

NeDa har till uppgift att med utgångspunkt från Nedre Dalälvens unika och höga natur- och kulturmiljö kvaliteter samt det centrala och strategiska läget i landet verka för att:

- övergripande ge regionen en positiv profilering
- gagna medlemmarna
- utveckla turismen
- bidra till inflyttning av hushåll och företag

Utvecklingsarbetet skall ske med beaktande av de areella näringarnas intressen, natur-, kultur- och miljöintressen samt medlemmarnas övriga intressen.

BIOSFÄROMRÅDET

BILDANDET

Möjligheten att bilda ett biosfärområde började diskuteras 2004. Redan tidigt i processen bestämdes att NeDa skulle samordna biosfärbetet. Till att börja med innebar det att förankra idén bland boende, medlemmar, markägare och andra verksamma i bygden. Nästa steg var att göra en förstudie för att se om området kunde uppfylla de högt ställda kriterierna. Förstudien godkändes i januari 2006. Därmed var det klart att börja med den omfattande ansökan till Unesco. Biosfärområdets bildande bygger på delaktighet och det krävde många möten och diskussioner innan ansökan slutligen kunde lämnas in till Svenska Unescorådet 2010. Den gick sedan via Regeringen, Miljödepartementet som formellt skickade ansökan till Unesco. Därpå följde väntan på beslut som tog ett år.

Älvlandskapet Nedre Dalälven utnämndes av Unesco till biosfärområde 2011 och blev därmed det tredje området i landet som fått den statusen. Biosfärområden ska:

- Gynna de boende i området genom social och ekonomisk utveckling.
- Värna den biologiska mångfalden.
- Vara modellområden för hållbar utveckling.
- Vara arenor för forskning och utbildning.

Unesco:s utnämning av Nedre Dalälven till biosfärområde genomsyrar NeDa:s hela verksamhet.

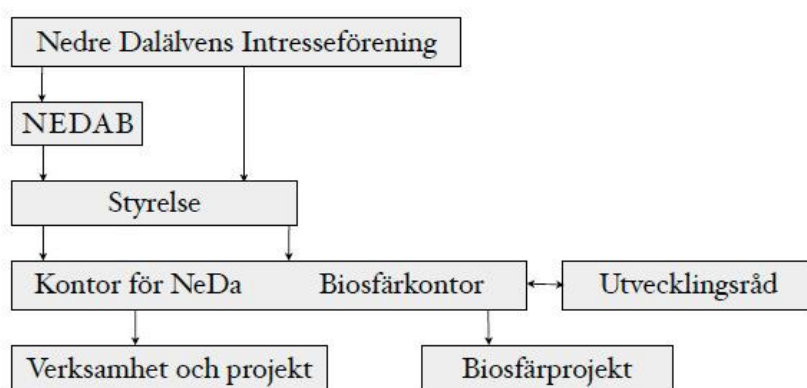
INVIGNING

Biosfärområdet Älvlandskapet Nedre Dalälven invigdes den 2 september vid Gysinge herrgård. Riksdagsman Anders W Jonsson höll invigningstalet och betonade betydelsen för bygden och det storslagna i utnämningen.

Vid invigningen av biosfärområdet planterades en ek vid Dalälvens strand av landshövdingar och representanter från fyra län. Foto: Leif Öster

ORGANISATION

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING 2015

Ordförande: Peter Kärnström Sandvikens kommun

Ordinarie ledamöter

För kommuner

Susanne Berger

Avesta kommun

Ulf Hansson

Hedemora kommun

Marie Wilén

Heby kommun, 1:e vice ordförande

Jonas Nyberg

Tierps kommun

För mark- och vattenägare

Pirjo Gustafsson

LRF, 2:e vice ordförande

Lars Sängstuvall

Bergvik Skog AB

För övrigt näringsliv

Renata Künz

Hedesunda camping

Suppleanter

För kommuner

Roland Ericson	Gävle kommun,
Hanna Westman	Sala kommun
Elsa Efraimsson Vestman	Säters kommun
Marie Larsson	Älvkarleby kommun

För mark- och vattenägare

Birgitta Adell	Fortum Generation AB
Caroline Rothpfeffer	BillerudKorsnäs

För övrigt näringsliv

Karin Bengtsgård	Bengts och Tyttbo gård
------------------	------------------------

Auktoriserade revisorer har varit Mats Vestling, BDO med Christer Segebladh BDO som suppleant.

Lekmannarevisorer har varit Lotta Zetterlund, LRF och Conny Rönholm, Tierps kommun.

Valberedningen har bestått av Stina Röjerås, Heby kommun, Kjell Rosén, Hedemora kommun och Lars Sundström, LRF.

ANSTÄLLDA

Verkställande direktör Kalle Hedin 1987 t o m 2014, Katarina "Kia" Olofsdotter 2015-2016 och från 2016-11-07 Charlotta Heimersson.

Biosfärkoordinator Cristina Ericson Turstam

Antalet anställda i föreningen och dotterbolaget NEDAB, uppgick i slutet av 2016 till nio årsarbetare fördelade på tolv personer, varav tre årsarbetare i föreningen och sex i bolaget. I det närstående Leader Nedre Dalälven fanns tre årsarbeten fördelat sju personer. Sammantaget tretton olika personer.

MEDLEMMAR 2016

Avesta Industristad AB, Avesta kommun, Bengts & Tyttbo Gård, Bergvik Skog AB, Billerud Korsnäs AB, Dalagård AB, Dala Husby Hotell & Restaurang, Fortum Generation, Gävle kommun, Heby kommun, Hedemora kommun, Hedesunda Camping, LRF, PRO Folkhögskola, Sala kommun, Sandvikens kommun, Sjöviks Folkhögskola, Säters kommun, Söderfors Herrgård AB, Tierps kommun, Upplandsstiftelsen, Vattenfall, Älvkarleby kommun, Äventyrarna AB, Ösby Naturbruksgymnasium och Östa Camping.

Bild från 2016 års stämma på Söderfors Herrgård.

BIOSFÄRAMBASSADÖRER

Cirka 20 biosfärambassadörer är verksamma fördelat 1-5 personer per kommun. De har gått en kortare introduktionskurs om biosfärområdet och biosfärambassadörernas roll. De är personer som i sitt arbete träffar både besökare, turister och boende i hela NeDa området.

Karin Bengtsgård informerar.

Kerstin Sonnbäck Humlebackens kulturhus.

UTVECKLINGSRÅD

Ett utvecklingsråd för biosfärområdet bildades 2013. Det är ett rådgivande organ som är viktigt för ömsesidig information. Utvecklingsrådet består av personer från kommuner, näringsliv, markägare, föreningar och andra aktörer i området. Det är organisationerna och företagen som utser sina företrädare i utvecklingsrådet.

Kommungruppen diskuterar nyttan av att vara biosfärkommun. Fota: Seppo Laine

HÅLLBAR TURISM

TURISMUTVECKLING

Turismfrågorna har alltid varit en viktig del av NeDa:s verksamhet. De enskilda turismverksamheterna i området har oftast var för sig inte tillräckliga resurser att nå ut med sina budskap till marknaden NeDa är därför en viktig samordnare. Nedre Dalälven har så höga kvalitéer och goda förutsättningar att området och dess enskilda aktörer har förutsättningar att nå, förutom den svenska marknaden, även utlandsmarknaden.

Målet är att öka antalet sysselsatta inom turismen och andra servicenäringar, att bidra till en attraktiv och rik bygd, öka möjligheterna för boende och att få fler inflyttade hushåll och företag.

Inom ramen för NeDas turismverksamhet sker:

- marknadsföring i Sverige och Europa gentemot semesterturism och affärsturism
- stöd till produktutveckling
- insäljning och genomförande av arrangemang
- bokning och förmedling av enskilda produkter
- hjälp med att planera och lägga in upplevelser och logi i online bokningssystem

FISKETURISM

Fritidsfiske är en viktig faktor som lockar människor till bygden med över 100 000 fiskedagar per år. Sverige har fantastiska förutsättningar för utländsk fisketurism. Europamarknaden är mycket stor med över 50 miljoner fiskeintresserade. För landsbygdsutveckling kan, rätt hanterat, den utländska fisketurismen innebära nya företag, jobb och ökat underlag för servicenäringen. Behovet av produktutveckling är dock stort därför startades det nationella turistfiskeprojektet/ SwedenFishing". Det är ett samarbete mellan svenska leaderområden, Jordbruksverket och Visit Sweden. Nedre Dalälvens Intresseförening är samordnare av projektet under åren 2010-2015.

NATURTURISM

NeDa är sedan 2015 medlem i Ekoturismföreningen och uppdateras fortlöpande kring frågor som hanteras rörande naturturism och kvalitet.

ÖPPET LANDSKAP

Ett särskilt fokus inom NeDa:s biosfärbete är att medverka till att behålla det attraktiva öppna landskapet både för människor och för att gynna den biologiska mångfalden. Det är strategiskt viktigt för bygden och en utvecklingsfaktor för både livsmedelsförsörjning och lokal förnybar energiproduktion. Det öppna kulturlandskapet är av avgörande betydelse för bygdens utveckling.

HÄVD AV ÄLVÄNGAR

De öppna älvängarna hör till Nedre Dalälvens identitet. Älvängarna har stor biologisk mångfald och är viktiga även i andra sammanhang för att behålla och öka bygdens attraktionskraft. Under 1900-talet blev merparten älvängar igenväxta. Genom bl.a. biosfärbetet pågår insatser för restaurering och hävd. Inom biosfärområdet

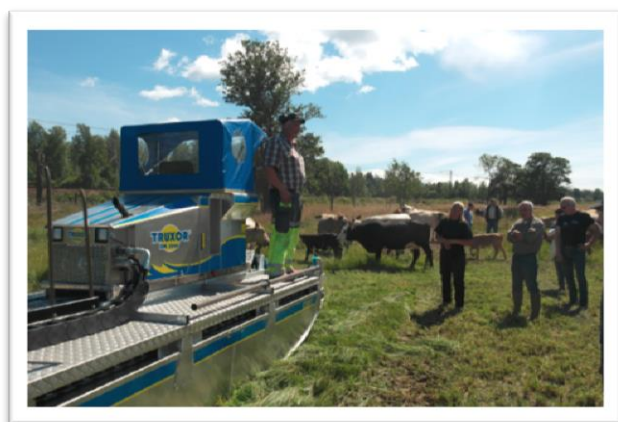
finns ca 1 700 ha lämplig älväng som inte längre hävdas. Genom åren har flera leaderprojekt pågått för att öka hävden och skapa nätverk med markägare, djurägare och myndigheter och övriga aktörer.

LIFE-ANSÖKAN

Nedre Dalälvens Intresseförening lämnade 2015 in en LIFE-ansökan till EU-kommissionen. Projektidén LIFE Älväng går helt i linje med NeDas ambition att behålla och utveckla det attraktiva öppna landskapet med vinning för både människor och miljö. Målet med projektet är att skapa öppna älvängar där busk och sly är undanröjt och stängsel för kommande bete är installerat. Ansökan innefattar nio Natura 2000-områden och totalt 577 hektar älvängar som ska restaureras under en sexårsperiod. Älvängarna ska sedan långsiktigt efter projektslut hävdas med bete eller slåtter av lantbrukare eller entreprenörer i egen regi

Dessvärre blev inte LIFE-projektet prioriterat för 2016, trots höga poäng i bedömningen. Med utgångspunkt från utvärderingen har NeDa ambitionen att göra en ny och förbättrad projektansökan till utlysningen 2018.

Det främsta långsiktiga målet med NeDas arbete inom hävdområdet är att succesivt öka andelen hävdad älväng längs Nedre Dalälven och samtidigt skapa både ökad biologisk mångfald, arbetstillfällen, en attraktiv landsbygd och därmed locka fler turister till regionen.

FISKEVÅRD

En viktig del i arbetet med hållbar utveckling i Nedre Dalälven är fiskevårdsfrågor. Det pågår arbete kring detta i olika samverkansgrupper där man verkar för skydd och återställande av den biologiska mångfalden i vattenmiljöerna.

FISKEVÅRDSPROJEKT

NeDa har genom Leader Gästrikebygd beviljats projektmedel för aktivt medverka till ökad fiskevård i Nedre Dalälvsområdet och engagemang för detta genom ökat kommunikationsutbyte med de nystartade stora miljöprojekten som drivs av dels länsstyrelsen i Dalarna om balans mellan miljö och vattenkraft, dels länsstyrelserna Gävleborg och Uppsala län för att öppna vandringsvägar från havet och återskapa reproduktionsmiljöer. Syftet är att med underifrånperspektiv medverka och inspirera till olika fiskevårdsinsatser utöver länsstyrelseprojekten inom hela Nedre Dalälvsområdet.

LIV REFERENSGRUPP

Projekt LIV - laxfisk i Nedre Dalälven ska undersöka och redovisa vilka åtgärder som behövs för att återfå lax och havsöring i älven från Älvkarleby upp till Näs. Det handlar om återuppbyggnad av självreproducerande bestånd genom att bl.a. lokalisera potentiella lek- och uppväxtområden, sammanställa åtgärdsbehov för dessa samt utreda behov och placering av fiskvägar förbi kraftverk och regleringsdammar.

Projektet är ett samarbete mellan Länsstyrelsen i Gävleborg och Uppsala samt kraftverksägarna Fortum och Vattenfall och Nedre Dalälven är representerat i projektets referensgrupp genom Fiskevårdsprojektet.

MARKNADSFÖRING

MÄSSOR

Vildmarksmässan firar 30 år mars 2016

NeDa har varit representerade på Vildmarksmässan i alla år och har haft största monter och också fått pris som bästa monter. Deltagandet på senare år har präglats av att Nedre Dalälven är ett biosfärområde.

Hebymässan i Östa augusti 2016

Som ett fortsatt led i arbetet med att göra vårt biosfärområde mer känt i närområdet och skapa dialog kring hur utmärkelsen kan vara en resurs i företagande inom bl.a. turismnäringen, deltog NeDa på Hebymässan i Östa. Biologisk myggkontroll fanns också representerat och svarade på frågor i ett alltid lika aktuellt ämne.

BIOSFÄROMRÅDETS DAG 2 JUNI

Dagen uppmärksammas genom olika arrangemang i Sveriges fem biosfärområden. Den nationella biosfärdagen firades 2016 med att den ek som planterades i Gysinge under invigningen av biosfärområdet fick en skylt. Personal fanns på plats i Gysinge under dagen med information och broschyrer om biosfärområdet i samarbete med Färnebofjärdens Nationalpark och naturum.

SOCIALA MEDIER, HEMSIDA

Digitala plattformar

Hemsidan

www.nedredalalven.se

uppdateras kontinuerligt och har kompletterats med en ny flik. Fiskevårdsfliken är en del i Leaderprojektet Fiskevård i Nedre Dalälvsområdet som beskrivs under rubriken Leaderprojekt.

Onlinebokning via hemsidan

vidareutvecklas successivt. Hjälp

och stöd kring systemets möjligheter för logianläggningar, aktivitetsentreprenörer och besöksmål är fortsatt en av de viktigaste satsningarna NeDa kan bistå sina turistintressenter med. Genom att utnyttja digitala försäljningsmöjligheter kan NeDaområdets nätverk stärkas affärsmässigt och nödvändig produktutveckling ske där olika leverantörers utbud kan tillgängliggöras och paketeras. Turismföretagen erbjuds även ett länkat bokningsfönster integrerat på företagens egna hemsidor.

Arbetet med sociala medier sker löpande och upplevs som bra plattformar för inspiration, kommunikation och information. Både till de som redan engagerat sig på sidan och nya intressenter. Sidorna det handlar om är: <https://www.facebook.com/NedreDalalven> och <https://www.instagram.com/nedredalalven/>. I mitten på november 2016 hade Facebooksidan 1 397 "gillare"

NÄTVERK, KONFERENSER OCH SEMINARIER

NÄTVERK

Med utnämningen till biosfärområde följer medlemskap i det globala nätverket för biosfärområden WorldMAB, det Europeiska nätverket EuroMAB, det nordliga nätverket NordMAB och det Svenska biosfärprogrammet. WorldMAB träffas vart fjärde år, EuroMAB vart annat år, NordMAB och Svenska biosfärprogrammet varje år.

Några exempel

2013 var NeDa värd för det Svenska biosfärprogrammets konferens på Söderfors herrgård. Det var närmare 40 deltagare från Sveriges biosfärområden. Temat var "Ekonomiska och ekologiska möjligheter i biosfärområden". Dag 2 var det exkursion i Bredforsens naturreservat med Upplandsstiftelsen som värd.

Några deltagare vid MAB-konferens på Söderfors Herrgård.

EUROMAB 2015

Biosfärområde Nedre Dalälven deltog på EuroMAB 2015 i Haapsalu, Estland. Årets tema var *"From Heritage to Sustainable Innovation"* och omfattade ämnen som utbildning för hållbar utveckling, samhällsentreprenörskap, kommunikation och varumärkesutveckling samt MAB-strategi 2015-2025.

NORD MAB 2015

Deltagare från sju länder gästade Älvlandskapet Nedre Dalälven. Konferensen hölls på Sätters stadshotell. Studiebesök med fokus på de entreprenörer som verkar i området. Konferensen avslutades med en workshop där deltagarna listade några viktiga frågor att samarbeta kring: Öppet landskap, hållbar turism och marknadsföring av varumärket biosfärområde.

MINISEMINARIUM PÅ NATURVÅRDSVERKET MARS 2016

Den 11 mars närvarade vi vid ett miniseminarium på Naturvårdsverket för att de skulle få en mer samlad bild om Nedredalälvsarbetet. Det som presenterades under dagen var bakgrunden till bildandet av Nedre Dalälvens Intresseförening, vårt arbete som samordnare av Biosfärområdet, vårt ansvar som huvudman för myggbekämpningen, vårt arbete för ökad hävd genom projektansökan till LIFE RiMe samt Anna Hagelin från Länsstyrelsen som presenterade projekt LIV. Ett projekt som undersöker möjligheterna till att återfå livskraftiga och självreproducerande populationer av lax- och havsöring i Nedre Dalälven.

STUDIEBESÖK OCH VISNINGSRESOR

Några exempel

MASTERSSTUDENTER FRÅN UPPSALA UNIVERSITET

Mastersstudenter från Uppsala Universitet paddlar 20-mannakanot med Tobbe Hägglund från Äventyrarna. Studenterna kommer från Sverige, Holland, Honduras, Kina, Colombia, Canada, USA, Irak och några till.

STUDIEDAG ÖSBY NATURBRUKSGYMNASIUM JUNI 2016

NeDa arrangerade en studiedag för personalen på Ösby naturbruksgymnasium. Under dagen hann vi med lärarika inom- och utomhusaktiviteter med ett kort föredrag i hörsalen, studiebesök på naturum, kanot- och vandringsexkursion till Sevedskvarn och eftermiddagskaffe på flottningsområdet i Gysinge.

STUDIEBESÖK FRÅN ÖSTERRIKE OKTOBER 2016

NeDa gästades av en regional utvecklingsgrupp från Tyrolen som vill besöka lyckade utvecklingsprojekt i området. Under dagarna färdades vi från Älvkarleby till Stjärnsund och gästerna var mycket nöjda med arrangemanget.

SYDKOREANER PÅ STUDIEBESÖK OKTOBER 2014

Magnus Stenmark guidar gruppen i nationalparken

En stor delegation tjänstemän från biosfärområdet Go Chang besökte nedre Dalälven. De var intresserade av hur vi använder våra natur- och kulturmiljövärden i utvecklingen av biosfärområdet. De ville också besöka en svensk bondgård, Per Möller på Åby gård visade sin verksamhet.

FORSKNING OCH UTBILDNING

BIOSFÄRRUM GRÖNA KUNSKAPSHUSET

Biosfärum Gröna Kunskapshuset utvecklas för att bli ett informations- och besökscentrum för biosfärområdet. I styrgruppen ingår representanter för NeDa, Heby kommun, Upplandsstiftelsen, LRF, Högskolan i Gävle, Naturum Färnebofjärden, Naturskyddsföreningen och Uppsala universitet. Gröna Kunskapshuset är också naturskola för Heby kommun.

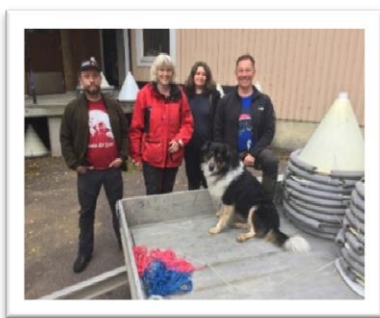
Delar av styrgruppen samlade i vårsolen vid Gröna Kunskapshuset.

FORSKNING

En forskargrupp med deltagare från omgivande universitet och högskolor har varit med från start och tagit initiativ till bildandet av biosfärområdet. De arbetar aktivt för att få forskningsresurser till området och förlägger studiebesök och fältarbeten hit. Gruppen är aktiva i utvecklingen av Biosfärum Gröna Kunskapshuset.

BIOLOGISK MYGGKONTROLL

Biologisk Myggkontroll inom NEDAB organiserar och utför bekämpning av översvämningsmygg inom sju kommuner i Nedre Dalälvsområdet. Kontoret finns i Uppsala och här jobbar Jan O. Lundström (Verksamhetsledare), Martina Schäfer (Bekämpningsledare med GIS-ansvar), Eric Blomgren (Entomolog med bekämpningsansvar), Pernilla Wahlqvist (Entomolog med monitoringansvar) och Sandra Holmgren (Entomolog med egenkontrollansvar). Bekämpningen är en specialiserad och komplex verksamhet med omfattande årliga ansökningar om nödvändiga tillstånd och dispenser, monitoring av stickmyggor, egenkontroll av bekämpningens miljöeffekter och avrapporteringar till myndigheter. Under bekämpningsinsatser tillkommer extrainkallad fältpersonal som utför viss provtagning. Biologisk Myggkontrolls egen hemsida (www.mygg.se) informerar om stickmyggläget i området och aktuella bekämpningsinsatser, samt ger möjlighet att läsa redovisningar och rapporter.

MEDVERKAN I EXTERNA ORGAN

Under åren har NeDa deltagit i en lång rad sammankomster och utredningsgrupper rörande regionens eller delar av regionens utveckling, bland annat:

DALÄLVENS VATTENVÅRDSFÖRENING/DALÄLVENS VATTENRÅD

Dalälvens Vattenvårdsförening vars huvuduppgift är att genom ett omfattande kontrollprogram svarar för recipientkontroll i hela Dalälvens avrinningsområde och dess mynningsområde. Medlemmar utgörs av alla

kommuner inom avrinningsområdet och större industrier. Dalälvens Vattenvårdsförening har påtagit sig att vara huvudman för Dalälvens Vattenråd (en följd av EU:s vattendirektiv), i vars styrgrupp NeDa ingår.

SKÖTSELRÅD FÖR FÄRNEBOFJÄRDENS NATIONALPARK

NeDa:s vd och biosfärkoordinator ingår i skötselrådet för Färnebofjärdens Nationalpark.

Vd företräder de fyra berörda kommunerna.

LEADER NEDRE DALÄLVEN

LEADER NEDRE DALÄLVEN 3, 2014-2020

Lokalt ledd utveckling genom leadermetoden i den nya programperioden 2014-2020 samordnar fyra EU-fonder i det lokala utvecklingsarbetet. Leader Nedre Dalälven 3 är ett av 48 prioriterade områden med en tilldelad budget på ca 49,7 milj. kr och omfattar hela kommunerna Säter, Hedemora, Avesta, Sala, Heby, Tierp, Älvkarleby samt socknarna Hedesunda i Gävle kommun och Österfärnebo i Sandvikens kommun. Antalet invånare uppgår till ca 116 000 inv. Leader Nedre Dalälven 3 administrerar arbetet inom tre fonder: Landsbygdsfonden, Regional fonden och Sociala fonden. Leader Gästrikebygden administrerar arbetet inom Havs- och fiskerifonden också för vårt område.

18 januari 2016 kom startbesked från Jordbruksverket och arbetet under året har till stor del handlat om att lära sig regelverk och ansöknings/handläggningssystem. Fram till 2016-11-18 hade totalt 8 projekt fått bifall i LAG varav 3 projekt erhållit slutgiltigt beslut från Jordbruksverket.